

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Teze diplomové práce

Rozbor hospodaření vybraných měst a obcí

Alena Dvořáková

© 2015 ČZU v Praze

1. Souhrn

Diplomová práce se zabývá problematikou rozpočtového hospodaření vybraných obcí Postřelmov a Bludov v letech 2009 – 2013. Teoretická část je zaměřena na charakteristiku a členění veřejné správy, územní samosprávy, územních celků, veřejných financí a rozpočtové soustavy v České republice. Je zde nastíněn i vývoj veřejné správy po roce 1989.

Obce Postřelmov i Bludov jsou charakterizovány pomocí geografických a demografických údajů a sociální infrastruktury. Analýza a porovnání hospodaření obou obcí jsou zaměřeny na rozbor příjmové a výdajové stránky, finanční hospodaření obcí, analýzu příjmů a výdajů a analýzu zadluženosti. Je vyhodnocen anketní průzkum zjišťující informovanost občanů o hospodaření jejich obce a jeho výsledky jsou zapracovány do návrhů na zlepšení hospodářské situace obcí Postřelmov a Bludov.

Klíčová slova: obec, příjmy, výdaje, rozpočet, rozpočtový proces, hospodaření obce, dotace, zadluženost

2. Cíl práce a metodika

Cílem diplomové práce je zhodnotit a porovnat hospodaření vybraných obcí, tj. obce Postřelmov a obce Bludov, a navrhnout možnosti zlepšení jejich hospodaření v následujících letech. Naplnění tohoto cíle je realizováno prostřednictvím analýzy příjmové a výdajové stránky rozpočtu za předchozí pětileté období – tj. v letech 2009 – 2013. Specifickým cílem je provést a vyhodnotit orientační anonymní anketu na téma informovanosti občanů o hospodaření své obce.

Teoretická část diplomové práce je založena na sběru sekundárních dat a jejich komparaci. Tato data jsou získána z odborné literatury, příslušných právních předpisů a internetových zdrojů. V praktické části jsou nejprve stručně představeny obě porovnávané obce. Na základě účetních výkazů hodnocených obcí je provedena analýza příjmové a výdajové stránky rozpočtů v období let 2009 – 2013. Jednotlivé rozpočtové položky jsou porovnány a vyhodnoceny. Je monitorováno rozpočtové hospodaření obou obcí, celková likvidita a provedena analýza příjmů, analýza výdajů a analýza zadlužení. Výsledné návrhy na zlepšení hospodaření obou obcí jsou čerpány na základě znalostí získaných studiem, diskusí s kompetentními osobami z obou obecních úřadů a názorů občanů obcí Postřelmov a Bludov.

3. Výsledky

Výsledkem diplomové práce je zhodnocení a porovnání hospodaření obcí Postřelmov a Bludov včetně vypracování možností, jak hospodaření obou obcí zlepšit.

Výsledky hospodaření obcí Postřelmov a Bludov v letech 2009 – 2013 kolísaly a dosahovaly jak kladných, tak i záporných hodnot. Nejnižšího salda -9 823 tis. Kč dosáhla obec Postřelmov v roce 2010. Důvodem byla investice 27 660 tis. Kč do vybudování čističky odpadních vod. I když na tuto investici získala obec dotaci 22 733 tis. Kč, nebyla schopna záporné saldo pokrýt ze svých zdrojů, a proto si tento rok vzala úvěr ve výši 15 000 tis. Kč. I přes zvýšení daňových příjmů hospodařila obec se záporným saldem i v roce 2013. Příčinou byly zvýšené neinvestiční a investiční výdaje, kdy obec díky dotacím provedla úpravu veřejné zeleně v okolí panelových sídlišť a investovala do protipovodňových opatření a zateplení budovy kulturního domu. Záporné saldo však byla obec schopna pokrýt ze svých zdrojů.

Obec Bludov hospodařila se záporným saldem v letech 2011 a 2012, kdy došlo ke snížení daňových příjmů a k mírnému navýšení neinvestičních výdajů. Saldo -1 382 tis. Kč v roce 2011 pokryla obec ze svých zdrojů, v roce 2012 si však již k pokrytí záporného salda -1 968 tis. Kč byla nucena vzít úvěr 5 500 tis. Kč. Tento rok totiž proběhla dlouho plánovaná rekonstrukce třídy A. Kašpara ve výši 8 259 tis. Kč, na níž obdržela obec dotaci 2 235 tis. Kč.

Celkové příjmy u obou obcí značně kolísaly. Průměrné příjmy přepočítané na 1 obyvatele činily v obci Postřelmov 17 406 Kč, v obci Bludov 14 616 Kč. Nejvýznamnějším zdrojem příjmů obcí jsou daňové příjmy, přičemž více závislejší na rozpočtovém určení daní (na státu) je obec Bludov. Výrazný nárůst daňových příjmů zaznamenaly obě obce v roce 2013, kdy došlo k novele zákona o rozpočtovém určení daní a do výpočtu bylo zahrnuto nové kritérium – počet dětí a žáků navštěvujících školu zřizovanou danou obcí. Průměrné daňové příjmy na 1 obyvatele činily v Postřelmově 8 178 Kč a v Bludově 9 474 Kč.

Nedaňové příjmy obcí se každoročně drží na přibližně stejné hodnotě, což vypovídá o jejich pevném místě v obecních rozpočtech a usnadňuje plánování pro další rozpočtová období. Obec Postřelmov má však díky vyšším příjmům z vlastní činnosti nedaňové příjmy v průměru o 130 % vyšší než obec Bludov. Průměrné nedaňové příjmy na 1 obyvatele v obci Postřelmov představují částku 6 125 tis. Kč, v obci Bludov 2 655 tis. Kč.

Kapitálové příjmy obcí tvoří průměrně 0,5 – 1,1 % rozpočtu. Skutečnost, že se obce nezbavují svého dlouhodobého majetku, lze pokládat za důkaz jejich dobrého hospodaření, protože kapitálové příjmy by neměly být pravidelným příjmem obecních rozpočtů.

Průměrné přijaté neinvestiční transfery na 1 obyvatele ve sledovaném období činily v obci Postřelmov 2 766 Kč, v obci Bludov 2 198 tis. Kč. V současné době se projevuje snaha o snižování podílu dotací poskytovaných ze státního rozpočtu a zajištění větší finanční soběstačnosti obcí. Smyslem této snahy je přimět obce k efektivnějšímu vynakládání finančních prostředků a snížení jejich závislosti na dotacích.

Obec Postřelmov získala na investičních transferech o 9 243 tis. Kč více než za stejné období obec Bludov, což činí v přepočtu na 1 obyvatele průměrně 531 Kč za rok. Postřelmov je tak v daném období ve svých žádostech o investiční dotace o 33 % úspěšnější než Bludov.

Běžné výdaje tvoří více než dvě třetiny celkových výdajů a v obou obcích byly poměrně vyrovnané. V průměru na 1 obyvatele činily v Postřelmově 11 517 Kč a v Bludově 9 339 Kč. Největšími výdaji v Postřelmově jsou výdaje na bydlení, komunální služby a územní rozvoj, v Bludově jsou to naopak výdaje na veřejnou správu. Kapitálové výdaje každoročně kolísaly v závislosti na dostupnosti finančních prostředků a na výši přijatých investičních dotací. V letech 2009 – 2013 proinvestovala obec Postřelmov o 22 866 tis. Kč více než za stejné období obec Bludov. Tento rozdíl činí v přepočtu na 1 obyvatele v průměru 1 286 Kč za rok. Obec Postřelmov tak ve sledovaném období vynaložila o 26,8 % více finančních prostředků na investice než obec Bludov.

Ukazatel samofinancování neinvestičních výdajů hodnotí potenciál rozvoje obou obcí a ve sledovaném období nikdy neklesl pod 100 %, což značí, že obě obce jsou schopny bez problémů pokrýt své běžné výdaje vlastními příjmy. Ukazatel finanční nezávislosti ukázal, že Postřelmov je díky vyššímu objemu vlastních příjmů na dotacích závislejší mnohem méně, než obec Bludov. Výše celkového dluhu na 1 obyvatele je v Bludově o 31,7 % vyšší než v Postřelmově, kde činí 8,2 tis. Kč/obyvatele. Obec Bludov však měla za celé období o 182 % vyšší průměrný ukazatel celkové likvidity vyjadřující poměr oběžných aktiv ke krátkodobým závazkům. Postřelmov se dokonce v náročném investičním roce 2010 dostal pod hodnotu 1.

Anonymní anketa ukázala, že i když se nadpoloviční většina respondentů obou obcí zajímá o hospodaření své obce, má jen slabou představu o skladbě příjmů a výdajů rozpočtu a nevyužívá možnost připomínkovat tvorbu rozpočtu a závěrečného účtu obce. Respondenti zastávají názor, že pokud obec prospívá, není potřeba se o hospodaření obce starat. S životem ve své obci je spokojeno v Postřelmově 98 %, v Bludově 94 % dotázaných občanů.

Díky tomu, že hlavním cílem obce je uspokojování potřeb svých občanů a že její hospodaření je omezeno zákony i politikou obce, lze s příjmovou i výdajovou stránkou rozpočtu operovat jen velmi omezeně. Nejdůležitější jsou příjmy daňové, z nichž lze ovšem částečně ovlivnit jen některé. Finanční rezerva obcí spočívá v nevyužívání maximálních zákonných sazeb, ve zvýšení nedaňových příjmů, v efektivnějším hospodaření s volnými finančními prostředky a ve větším využívání fondů EU. Běžné výdaje jsou vynakládány účelně, proto není snadné najít výraznější úspory. Nepatrně lze výdaje snížit např. zvolením levnějších dodavatelů statků a služeb. Místní samosprávě lze doporučit vytvářet příležitosti k posílení občanské participace a zvýšit kvalitu života občanů dle jejich přání a potřeb.

4. Seznam použitých zdrojů

Literatura

CÍSAŘOVÁ, Eliška, PAVEL, Jan. *Průvodce komunálními rozpočty, aneb, jak může informovaný občan střežit obecní pokladnu*. Praha: Transparency International - Česká republika, 2008, 94 s. ISBN 978-80-87123-06-5.

ČMEJREK, J., KOPŘIVA, R. *Základy veřejné správy*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2010. 126 s. ISBN 978-80-213-1626-3

HAMERNÍKOVÁ, B., MAAYTOVÁ, A. et al. *Veřejné finance*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 340 s. ISBN 978-80-7357-497-0

JÍLEK, M. *Fiskální decentralizace. Teorie a empirie*. Praha: Aspi – Wolters Kluwer, 2008, s. 428. ISBN 978-80-7357-355-3.

KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. 1. vyd. Praha: Linde Praha, a. s., 2007. 399 s. ISBN 978-80-7201-665-5

PEKOVÁ, J. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1

PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vyd. Praha: Management Press, 2004. 375 s. ISBN 80-7261-086-4.

PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru, 3. přepracované vydání*. Praha: ASPI, 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5

PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů*. 2. vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2009. ISBN 978-80-247-2789-9

ŽEHROVÁ, J., PFEIFEROVÁ D. *Finance municipalit*. 2. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2014. 166 s. ISBN 978-80-213-2024-6